

Y. SITALÎN

Kirêkarani dinya yek bigirin

LÎNÎNÎZIM

Û

MESELEY NÎŞTIMANÎ

Berpeçdaneweyekî hawr'ê mîşkof

Û kofalçok Û xel'kî tîre

Gor'îni

N. T

1956

LP.KL.76

Le wergêr'ewe

Em namîlkeyey Sitalîn ke kirawe be kur-
dî le ser tercemey Erebi bergî (11)ey komel'e
nûsrawekanî Sitalinewe wergîrawe kewa
erebîyekey le layen Amojgay Markis-nÊgilis-
Lînîn - Sitalinewe amade kirawe, ke ewîs
Amojgayeke ser be lijney nawendî parti ko-
monîstî yekêti Sovyate .

Nameketanim pê geyişt, be tewawî lew komel'e namane eçû ke her lem habetewe lem çend mangey duwayîda le hawr'êkanî tirewe bom hatûwe . Bel'am min bir'yarim da ke her tenha weramî êwe bide mewe, çunke êwe katêk ke meselekan exene rû ser û boryiş bo wuşekanî da enên, û bem core ebine hoy aşkira kirdinî baseke . Be rastî êwe le namekantana be corêkî na rast bo çar kirdinî mesele eçin. Bel'am ewe basêkî tire wa lêreda qisey lêekeyin.

Ca ba êste bêyine ser meseleke :

1 . Nasyon⁽¹⁾

Zor demêke markisîste rûsekan tiyori⁽²⁾ taybetî xoyan heye beramber be (Nasyon).

---

(1) Nasyon : أمة

(2) Tiyori : نظرية

Nasyon be pêy em tiyoriye, komel'e xel'kêki niştécêyew be corêki mêjûyi pêk hatûwe, û le Ser binçiney beşdarbûn le her çuwar nişane binçineyêkeyke xuwareweda peyda bûwe, le ser binçiney yekêti ziman û yekêti zemîn û yekêti jiyanî abûri û yekêti pêkhatinî giyanî kewa lew siruştaneda der ekewê ke pêy ewit-rê kûltûr'î⁽¹⁾ niştimanî. wek aşkiraye em tiyoriye hemû layek le partekemanda danî piya nawe.

Wek le namekanta derkewê, em tiyoriye be natewaw edene qel'em. Le ber ewe pêş-niyartan waye ke çuwar nişanekey Nasyon nîsaneyekî pêncemînî bixirête ser. Mebestîş-man bûnî dewl'etêki xoyî û ciyawaze. êweş watan danawe ke eger em nişaney pênceme ne bêt nasyon ne hatote bûn û hiç bûnişî bo niye.

---

(1) Kûltûr' : کلتور

Y . SITALÎN

Kirêkaranf dinya yek bigirin

LÎNÎNÎZIM

Û

MESELEY NÎŞTIMANÎ

Berpeçdaneweyekî hawr'ê mîşkof

Û kofalçok Û xel'kî tîre

Gor'inf

N . T

1956

Min pê m waye ew nexşeyey ke êwe be pêş-
niyar eyden be xoy û nişaney tazey pêncemî-
nêwe bo manay (Nasyon) hel'eyekî yekcar
zile, herweha ne be şêweyekî tiyoryane û ne
le barî piraktîkî (wata siyasiyewe) etiwanrê
pakaney bo bikrê .

Be pê nexşeketan ebê tenha dan bew
nasyonaneda binêyin ke wa dewl'etî xoyî û
ciyawazyan heye le xel'qî tir, ke nasyonin
bel'am hemû nasyone zor lê kirawekan û le
dewl'tî serbexo bê beş kirawekan ebê le rîzî
nasyonekan layan berîn, herweha têkoşanî
nasyone zor lê kirawekan beramber be zor-
darî niştimanî, û têkoşanî gele jêrdestekan be
pêçewaney, împiryalizmewe pêwiste le ma-
nay, (bizûtnewey niştimanî) û (bizûtnewey
niştimanî rizgarixuwazane) ciya bikeynewe.

Bêcge leweş be pê nexşeketan, ebê bir'-
yar bideyin ke :

(A) - Îrlendiyeke nasyon cige paş damezrandini (dewl'eti Îrlendi serbest) ne bê, bel'am le pêş ewede nasyonyan pêk ne ehêna;

(B) - Nerwîciyeke nasyon nebûn ber le wey Nerwêj le Siwêd Ciya bibêtewe, û ne bûne, Nasyon cige paşem ciya bûneweye ne bê.

(C) - Okraynêke nasyon nebûn katêk ke Okranya parçeyek bû le Rûsyay Qeyserî, û neşbûne Nasyon cige paş ciya bûneweyan ne bê le Rûsyay Sovyatî le zemanî kor'i Raday nawendiû ferman rewayî Eskorobadiskîda, Bel'am ser le nuwê le nasyon Çûnewe paş ewey Cumhûriyete Okrayniye Sovyatîyekeyan le gel' Cumhûriyetekani tiri Sovyata yek xist le yekêti Cumhûriyete Soşyaliste kanî Sovyata.

Eştuwanrê jimareyekî zor lem core mîsallane bihênrenewe.

Ca aşkiraye ke nexşeyek em core encame

pir'ûpûçaney lê der biçê, şayani ewe niye ke bibête nexşeyêki zanyarî bidrête qel'em.

Nexşeketan le bari piraktîkiyewe (wata siyasîyewe) hiç gumani tiya niye ebête hoy pakane kirdin bo zordariy niştimanî û Împiryalizmî kewa mil'ozimekanî hergiz dan be weda nanên ke nasyone zor lê kirawe beşx-ûrawekan nasyonî rasteqînen, çunke emane dewl'etî niştimanî ciyawazyan niye, û way da enên ke em h'al'e heqyan edate dest bo çew sandinewey em nasyonane.

Îtir hiç pêwîst nakat ke bil'em nexşeketan ebête hoy bexşînî regezperiste borcuwazêkanî cumhûriyete sovyatêkeman, ewaney ke hewil' eden bo ewey îspatî biken ke nasyone Sovyatêkan le nasyonî kewtûn paş yekxistinî cumhûriyete Sovyattîye niştimanêkanyan le yekêti Cumhûriyete soşyalistekani Sovyata.

Ewe meseley (dest lê dan) û (çak kirdin) î

tiyori markisyaney Rûsiye le barey Nasyonewe .

Îtir le yek şit bewlawe hiçi tir namênê , ewîş dan piyanane be tiyori markisyaney Rûsîda le barey nasyonewe kewa taqe tiyoriyêki rasteqîneye .

(2) . **Peydabûnî Nasyon û Gor'anyan**

Yekêk le hel'e qursekantan eweye ke herdûktan be yek çaw er'wanine hemû ew Nasyonaney ke êste hen, û hiç ciyawaziyekî seretayî le beyinyana nabînin.

Le cîhana gelêk Nasyonî ciyawaz hen . asyonî wa hen le dewrî raper'înî sermayedarîda gor'anyan be serda hatûwe, katêk ke borcuwazêti ser û guwêlakî derebegî ekutayewe û pert û bil'awîy derebegî le naw ebird, û gîşt layekî Nasyonî koekirdewe û be yekêwe elikand . Eme eweye ke nawi

Nasyonî (Nuwê) y be serda bir'awe.

Êwe waezanin ke Nasyon her bûwe û derkewtûwe hetawekû le pêş Sermayedarîşda. Bel'am çon ebê derkewtibê û bûbêt le pêş sermayedarîda, le dewri Derebegîda, katêk ke wul'atan beş beş kirawin be çend Mîrnişînêkî serbêxoy le yek ciyawazewe ke be şîrazey niştimanîyewe be yekewe bend nekirabûn, bel'kû le ser eweşewe, zor be tundî nefrînyan le pêwîstî ew şîrazane ekird. Nasyon be pêçewaney qise nar'astekanî êwewe hergîz ne bûwe û ne şiyawe bibê le hîç dewrêkî pêş sermayedarîda, çunke bajêr'î niştimanî hêşta ne bûwe, herweha nawç ey abûrî û kûltûer'î û niştimanî ne bûwe, le ber ew hoyaney, ke eşê pert û bil'awîy abûrî mîlletêkî nasraw le naw biba û le hemû niştimanêkda çend beşêk ko bikatewe, ke hêşta parçe parçeye, ew hoyane hêşta ne hatûne bûn.

Şitêkî diyare ke regezekanî Nasyon , mebestişman le yekêti ziman û zemîn û kûltûr' û hetad ...! le asmanewe ne kewtûwete Xuwarewe, bêl'kû bere bere le dewiri pêş sermayedarîda peyda bûwe. Bel'am em regezane ew h'ele hêşta le şêwey gerada bûn, û le çaktirîn doxya çi ne bûn cige seretayek ne bêt bo damezrandinî Nasyon, wata tuwanay damezrandinî le paşe rojda le katî peyda bûnî zurûfî guncawî nasrawda. em tuwanayeş ne bûwe şitêkî rasteqîne cige le dewrî raper'înî sermayedarî û bajêr'e niştimanêkey û nawçe abûrî û kû 'tûr êkanya ne bêt.

Ca bem boneyewe pêwîste le serman destêk rabikêşîn bo wuşe berizekanî Lînin le barey meseley peydabûnî Nasyonekanewe, ke le namîlkey nawbirawya be(ewane hawr'éy gel nîn) û çon le gel' soşyaliste

dîmokratîyekanda ecengên? basî kirdûwe,
Lînin le Katî demeteqê kirdinya le gel'
Mixayiloviskî gelperist, ke pêy wabûwe pey-
dabûnî peywendî niştimanî û yekêti nişti-
manî encamî gor'anî peywendî hozayetiye,
emey xuwarewey gutûwe :

« kewate, peywendîye niştimanîyekan
dirêjbûnewe û peresendinî peywendîye
hozayetiyeکانin! Aşkiraye kak Mixayilvîskî
barî serincî xoy beramber be mêjûy komel'
lew çîroke minal'aneyewe wer egirê kewa
qutabîyekan be deriz ey xuwênin. mêjûy
komel', be pêy em bîrûbawer'e bê ser û
pêye, be kurtî eweye ke her le seretawe xê-
zan bûwe, ke xêzanîş şaney hemû kome-
l'êke... paşan xêzan geşey kirdûwe, be
xeyal'î ew, û bûwe be hoz, bel'am ke hoz
geşey kirdûwê bûwe be dewl'et. Ca eger
kak Mixayiloviskî be fizêkewe em gir'gal'e

minal'aneye bil'êtewe diyare ewe çi niye cige bel'geyek ne bê, le pal' gelêk bel'gey tira, bo ewey ke hîç core zanistîyekî niye tenanet le barey beserhatî mējûy Rûsyawe. Xo eger bitwanrê qise le nawçey hozayetî bikirê le rûsyay kona, hîç gumani tiya niye ke em peywendiyê hozayetiyanê nebûwe hetawekû le sedekani nawer'astîşda, wata le dewlî sel'teneti Moskoda, manay eweş waye ke dewl'et le ser binçîney yekêlî yek durust bûwe ke hergîz hozayeti ne bûwe, bel'kû şitêkî naw Xoyî bûwe, wata mil'ikdare gewrekan û mutewelî kil'isekan rencberyan le gişt layek wer egirt, û ew meşaiyataneş ke wa bem core pêk hatibû yekêtiyekî zemînyaneş rût bû. Le gel' eweşda ne egunca lew dewreda bas le peywendî niştimanî bikirê be manay taybetî wuşe, çunke dewl'et beş beş bû bû bo çend

parçe zewiyek, bigre hetawekû hendê car,
 bo çend mîrnişînêki le yek ciya kewa her
 yeke şuwênnewarêki zîndûy h'ukmî xoyî
 pêşû û siruştî h'ukmî idarî pêwe diyar bû,
 hendê car be leşkiri taybetîyekeyewe (Bo-
 yare naw xoyiyekan be leşkiritaybetî xoya-
 newe eçûne şer), û sinûri gûmîrgî xoyan
 hebû û herweha. Meger dewrî taze bil'êt le
 mêjûy Rûşya (ewîş le nîzikey sedey hevde-
 mînewe) kewa be çeşînêki rast hemû em
 qel'emr'ew û zewî û mîrnişînan eçûne naw
 yek çûne naw yekêki rasteqîne û bûne taqe
 yekêk. Em çûne naw yekeş sebarete be pey-
 wendî hozayetî nebû cenabî kak Mîxaylo-
 viskî, hatawûkû sebarete be dirêjbûnewe û
 peresendiniş nebû, bel'kû sebarete be al'ûgo-
 r'î rû le ziyadî şitûmek bû le beynî em
 qel'emr'ewaneda, û ziydbûnî le ser xoy hê-
 nan û birdinî kûtal' û reg da kutanî bajêr'î

naw xoyî piçkole bû le bajêr'êki taqûtenha-
da bo gişt Rûsya û le ber ewey ar'astekerani
em royişline û dest be sera giranî bazirgane
sermayedarekan bûn, diyare damezrandinî
em peywendiye niştimaniyane le damezra-
ndinî peywendi borcuwazî bew lawe hiçî tir-
ne bû». «temaşay Berg . 1. la. 72 - 73 Bîke»

Ewe bû meseley peydabûnî ewey pêy :
ewitrê Nasyonî (Nuwê).

Borcuwazêti û parte regezperistekani heta
êsteş lem dewireda her hêzi pêşr'ewî serki-
rdeyi em nasyonane bû. Bela'm peyjey çî-
nayeti le nawi Nasyona bo pêkhênanî yekê-
ti Nasyon, û firawan kirdinî zewî le layen
Nasyone we le rêgey dagîr kirdinî zewî na
niştimani, û bawer'nebûn û qîneberayeti
berember be Nasyonanî begane, û demkut
kirdinî kemayetiye nelewayetêykan, û yek

girtini le bereyekda le gel' Impiryalizim ,
ewe ebête xorakî mêşki û komel'ayetî û
siyasî em Nasyonane.

Em çeşine nasyonane ebê he'corêk rîz bîk-
rên wek nasyonane borcuwazî lewaneş we-
kû nasyonî Ferensî û İnglîzî û Îtalî û nasy-
onî Emerîkay jûrû û gelêk nasyonî tir kewa
lewane eçin. û le rengî ewane nasyonî Rûsî
û Okranî û Teterî û Ermenî û Corcî û gelêk
nasyonî tiri Rûsya ke wextî xoy nasyonî
Borcuwazî bûn ber le wey diktatorî proli-
tarya cêgîr bibê û rijîmî sovyatî le wul'ate-
kemana regdabikutê,

Aşkiraye ke çarenûsî em nasyonane bes-
tirawe be çarenûsî sermayedarîyewe, ma-
nay waye le gel' rûxanî sermayedarîebê
em nasyonane le ser şano ne mênin.

Namîlkekey Sitalîn Markisîzim û meseley
niştimanî em nasyone borcuwazyane egrête

ber çaw katêk el'ê : « Nasyon tenha wuteyekî mêjûyi niye, bel'kû wuteyekî mêjûyiye bo dewrêki nasraw ewîş dewrî sermayedarî rû le berzîye ». û « Çarenûsi bizûtine-
wey niştimanî, be xoy û derûne borcuwazêkeyewe, be wêneyekî suruştî bestrawe
be çarenûsi borcuwazêliyewe » . û rûxanî
duwayî bizûtinewey niştimanî nayete di
cige le gel' rûxanî borcuwazêti ne bêti » û
« aştî bin best nabê be tewawî cige le dinyay
soşyalizima ne bit » .

Eweye meseley nasyone borcuwazêkan.

Bel'am hendê nasyonî tiriş hen le cihana. Ewaneş Nasyone tazekani sovyatin ,
kewa berew gor'an û pêgeyiştin er'on le
ser binçiney nasyone borcuwazê konekan,
paş rûxanî sermayedari le rûsyada, û paş
derkêşani rişey borcuwazêti û parte regez-
peristekani, û paş cêgîrbûni rijimî sovyati.

Çîni kirêkar û parte Înternasyona-
 listekey⁽¹⁾ ew dû hêze pêk dênin kewa em
 nasyone tazane be yekewe elikênê û pêş-
 ewiyan ekat. Şuwênewari⁽²⁾ giyanî û kome-
 l'ayeti û siyasî em nasyone : yekgirtinî
 çîni kirêkar û cûlyare zehmetkêşkanî naw
 nasyone bo rişekêşkirinî sermayedari be
 nawî damezirandinî soşyalizimî serkewtû-
 ewe paşan le naw birdinî şuwênewarî zor-
 dari niştimaniye be nawî çunyekî û gor'a-
 nî nasyonekan û kamyatiye netawayetiye-
 kanewe gor'anêki serbest, duwayî ne hêş-
 tinî paşmawey regezperistiye be nawî cê-
 gîrkirdinî dostayeti le beynî gelana û bin-
 best kirdinî internasyonalîstiye, paşan
 damezrandinî bereyekî yekgirtûwe legel'
 hemû nasyone zor lê kirawe beşxurawe-

---

(1) Înternasyonalist : ايمى

(2) Şuwênewar : اثر

kan, bo tēkoşan be pêçewaney siyaseti hel' kutaneser û cengi dagîrkirdin, û bo tēkoşan be peçewaney Împiryalizimewe.

Em çêşine nasyonane ebê bew pēye riz bikrên ke nasyonî soşyalîstîn.

Em nasyone tazane le ser binçiney nasyone borcuwaziye konekan derkewtin û gor'an le encamî rişekêş kirdinî sermayedarî û le rêgey ser hel'daneweyan be giyanêki soşyalîzimiyewe. Kes natuwanê bil'ê em nasyone soşyalîstîyaney êstey yekêti sovyat, wata nasyonî Rûsî û Okranî û Beler'ûsî û teterî û Başkîrî û Ozbekî û Qazaî û azirbaycanî û corcî û ermenî û gelê nasyonî tir, ciyawaziyeki binçineyiyan heye legel' nasyone konekan, wata legel'ew nas yonaney kewa legel' Borcuwazêtida danû yan ekul'a le Rûsyay kona, û le yektirîş ciyawazbûn saîtir le rûy pekhatinî

cınayêti û ruxsarî manewîyewe bê yan le rûy deskewit û hewil'danî siyasî û komelawetîyeçbe ewe basi dû çeşine nasyon bû ke dewirekanyan her mêjû bû.

Êwe herdûktan Leser em kare pêk nayen, ewis eweye ke çarenûsi nasyonekan, û lem meydaneda nasyone borcuwaziye konekan, bibesitrê be çarenûsi sermayedarîyewe. Herweha herdûktan pêknayen le ser ew basey ke el'ê be nemanî sermayedarî nasyone borcuwaziye konekan namênin. Ey kewate çarenûsî em nasyonane ebê be çiyewe bibesitrê eger be çarenûsî sermayedarîyewe ne besitirê? Aye şitêkî ewende girane tê bigeyin ke legel' pêçanewey dewirî sermayedarî ebê dewirî nasyone borcuwazêkaniş ke bêçûy sermayedarî bipêcrêtewe? Aye êwe bir'watan niye ke nasyone borcuwaziye konekan etwanin bibin û bi-

gor'ên le say sêberî rijimî sovyatî û le say sêberî diktatorî pir'olîtarîda ? le hiçman kem nebû le we ne bê ...

Êwe lewe etirsin ke nemanî ew nasyona-
ney ke le dewirî sermayedarîda hen şan be
şanî nemanî gişt nasyonekan bê, wala şan
be şanî nemanî hemû nasyonêk bê. boçî, û
be çî bel'geyek? Aye êwe ber'astî ewe naza-
nin ke bêcige le nasyone borcuwazêkan
nasyonî tiriş hen, nasyonî soşyalistî wa
ke zor yekdigîrtir û zindû tir be corêk legel'
hiç nasyonêkî borcuwazî na pêwrên?

Ewe hel'eketane be taybetî, çunke êwe
le nasyonî borcuwazî bewlawe nasyonî tir
na hênine ber çaw, le ber ewe çawlan gelê
kiztir bûwe lewey ke sedeyek be tewawî
bibînin, sedey peydabûnî nasyone soşyali-
stekanî yekêti sovyat ke le ser tepol'kekani

nasyone borcuwazê konekanewe hel'qul'awin.

A Eweye meseleke, çunke nemanî nasyone Borcuwazêkan manî nemanî gişt nasyonekan niye be corêki têkr'ayî, bel'kû manî nemanî nasyone borcuwazêkane û hiçi tir. ca le ser tepol'kekani nasyone borcuwazêkanewe nasyoni tazey soşyalisti hel' equl'ên û egor'ên, zor zor yek digirtir le her nasyonêki borcuwazi to bigiri, çunke ew nasyonane dûrin le nakoki sexti çinayetiye kewe ebête xore bo giyani nasyone borcuwazêkan û çunke deskewti gel ziyatir egirêtebe be corêk le gel' hiç nasyonêki borcuwazida na pêwrê.

3 . Paşerojî nasyonekan û zımane niştımanêkan

Êwe hel'eyeki zor zil eken katék dewri zal'bûni soşyalizim le yek wil'ata û dewri

zal'bûnî soşyalizim le sinûrêkî cihanîda
 wêk yek edene qel'em, guwaye el'ên ke tu-
 wîna û pêwîstî heye bo ne hêştîni ciyawaz-
 zîye niştîm inêkan û zimîne niştîm inêkan
 û dîzînewey taqe zimînêki giştî, nek ten-
 ha le dewirî zal'bûnî 'soşyalizim le sinûrê-
 kî cihanîda, bel'kû herweha le dewirî zal'-
 bûnî soşyalizim le yek wil'ata. Êwe lêreda
 gelêk şîti zor ciyawaz legel' yek têkel' eken
 wata (ne hêştîni zordarî niştîm inî) û (ne
 hêştîni ciyawazîye niştîm inêkan) legel'
 yek têkel' eken, herweha (ne hêştîni sinûrî
 niştîmanî dewlet) û (le naw çûnî nasyone-
 kan) û (çûne naw yek) î nasyonekan lêgel'
 yek têkel' eken.

Her ebê dest rabikêşîn bo ewey ke hergîz
 cayiz niye bo Markisîstekan ke em mefhû-
 me le yek neçûwane têkel' biken, çunke le
 layême, le wil'atekemana, zor demeke

zordarî niştimanî le naw birawe, bel'am eme hîç ewe na geyenê ke ciyawaziye niştimanêkan la birawin, û nasyonekan le wil'atekemana le nawçûn. Le lay ême, le wil'atekemana, demêke merizî⁽¹⁾ niştimanî dewil'et le naw birawe û pasewanî ser sinûr hel'gîrawe û gûmirig la birawe, legel'eweşa hîç eme ewe nageyenê ke nasyonekan çûne naw yek û zimane niştimanêkan le nawçûn, û em zimanane gor'awinewe be taqe yek zimanî giştî, her zimanêk bê, bo hemû nasyonekanman.

Êwe herdûktan razinîn lew xutbeyem ke le danîşgay komonîstî zeh'metkêşanî rojhel'ata dam (le sal'i 1925)da, û le wêda ew qiseyem be diro xistewe ke el'ê le dewirî zal'bûnî soşyalizimda **le taqe** wil'atêkda, û

---

(1) meriz : sinûr

bo wêne le wil'atekey xomana, zimane niştimanêkan le naw eçin (Awa!) û nasyonekan etuwênewe û taçe zimanêki giştî der ekewê û şûwênî zimane niştimanêkan egirêtewe.

Êwe pêtan waye em qiseyey min pêçewaney ew base be nawbangey Lînine ke el'ê: Amanci soşyalizim tenha ne hêştini let let bûnî mirovayetî niye bo çend dewl'etêk û le naw birdinî hemû le yek dûriyek niye le beyinî nasyonekan, û tenha nîzik bûnewey nasyonekan niye bel'kû çûne nawyekîşyane.

Bêcige leweş pêtan waye qisekem dûbare pêçewaneye legel' basêki tirî Lîninda ke el'ê : Le dewirî zal'bûnî soşyalizima **le sinûrêkî cîhanîda** ciyawazîye niştimanêkan û zimane niştimanêkan dest be lenawçûn eken, û le paş em zal'bûne taçe zimanêki giştî cêy em zimane niştimanyane egirêtewe.

Emeş, hawr'êyîne be carék na raste, eme
rê hel'e kirdinêki tewawe.

Lemewe ber le serewe wulim cayiz niye
bo markisîstekan rûdawi le yek necû têkel'
biken wek «zal'bûnî soşyalîzim le taqe wi-
l'atêkdâ» û «zal'bûnî soşyalîzim le sinûrêkî
ciyhanîda» û biyan xene dû tay terazûyek-
ewe. Çunke nabê le bîrman biçê ke em rû-
dawe le yek neçûwane wêney pêçewaney
dû dewirî gelêk le yek ciyawazin, nek her
tenha le rûy katewe (ew şitey kewa yekcar
giringe) yek le yektirî ciyawazin. Bel'kû be
mahîyetîş le yek ciyawazin.

Ew şitey kewa hestî bawer' nebûnî nişti-
manî û ciya kirdinewey niştimanî û qîne-
berayetî niştimanî û be yekadani niştimanî
ehurûjênê û piştî egirê bê guman core hest
kirdinêki (zig mak) niye be kîney nişti-
manî, bel'kû hewil'danî Împiryalîzime bo
milkeç kirdinî nasyonî tir û tirsî em nas-

yonaneyê le xeterî bendegerî niştîmanî .
hiç gumani tiya niye madam Impiryali-
zîmî cîhanî heye diyare ew hewl'e û em ti-
rse her emênin, le encama bawir' nebûnî
niştîmanî û ciya kirdinewey niştîmanî û
qîneberayetî niştîmanî û be yekadanî niş-
tîmanî herweha emêninewe le zurbey zori
wil'atekana. Ca aye etwanrê be dil'niyayi
biwitrê ke zal'bûnî soşyalîzîm û nemanî
Împiryalîzîm le taqe wil'atêkda manay ne-
manî Împiryalîzîm û zordarî niştîmanîye
le zori wil'atanda? Aşkiraye eme na şe. Be-
l'am le mewe der ehênirê ke zal'bûnî soşya-
lîzîm le taqe wil'atêkda egerçî be şêweyekî
karîger Împiryalîzîmî cîhanî bê hêz eka,
bel'am ne zurûfî pêwîst durust eka û ne eş-
tuwanê durustî bika bo çûne naw yekî
nasyonêkan û zimane niştîmanêkanî dinya
le taqe yekêkî giştîya

Dewrî zal'bûnî soşyalîzîm le sinûrêkî cîhanî-
da ci, aye le gel' dewrî zal'bûnî soşyalîzîm le taqe
wil'atêkda, ber le hemû ştek, leweda ke Împiryalî-
zîm le gîşt wil'atanda rîşekêş ekirî, û arezûy ser-
şor kirdin be nasyonanî tir nahêl'rê û herweha
metirsî xeterî bendegerî nîştîmanî le naw ebîrê
wek yek, dîsan bawir' nebûnî nîştîmanî û qînebe-
rayetî nîştîmanî le binçînewe hel' ekendirê, û
hemû nasyonekan le taqe rijîmêkî abûrî soşyalîstî
cîhanîda yek exirên, be we zurûfî rasteqîney pê-
wîst peyda ebê bo çûne nawayeki hemû nasyone-
kan bere bere le taqe yekêkda.

Ewe ciyawazî binçîneyî beyînî em dû dewire
bû.

Bel'am ew encamey le me wer egîrê eweye
têkel' kirdinî em dû dewire ciyawaze û xistinyane
naw dû tay terazûyekewe manay be hel'eçûnêkî
gewireye hergîz na bexîşrê. Bam biger'êyînewe
ser wutarekem ke le danîşgay komonîstî zeh-
metkêşanî rojhel'atda dawme, û le bareyewe
wûfrawe :

« Le barey peydabûnî taqe zimanékewe qise eken (be wêne kawtiskî) bo gişt mirovayetî û nemanî hemû zimanekanî tir le dewirî soşyalîzima. min zor kem bawir'im bem tiyorîye heye, tiyorî taqe zimanêk ke hemwan bigrêtewe. û taqi kirdinewe be hemû barêkda, pişti em tiyorîye nagirê bel'kû be diroy exatewe. heta êste îş û kar be corêk royîştûwe ke şorişî soşyalisti jimarey zimane-kani kem ne kirdotewe bel'kû ziyadî kirdûn, çunke şoriş be hurûjandini qûl'tirîn rîzî mirovayetî û pal'pêwenanî bo ser şanoy siyasî, bo berengarbûnî jiyanî taze zincîreyekî tewaw lew netewe tazane ra eper'enê kewa lewe pêş hemû nasyonî ne nasiraw bûn yan kem nasiraw bûn. kê bir'way ekirid ke le Rûsyay Qeyserî kona nizîkey penca nasyon û netewe bijî? Bel'am şorişî Oktober kotû zincîrî konî piçir'and û komel'êk lem gel û netewe le bîr ne mawaney pal'pêwe na bo ser şano û jiyanêkî taze û gor' anêkî nuwey kirdin be bera.

Lem pirse⁽¹⁾ wergîrawewe der ekewê ke min

---

(1) Pirse :

beramber xel'qî wek Kawtiskî rast bûmetewe ke hemîşe û heta êsteş fir'î be ser meseley niştimanîyewe niye, û le rijîmî gor'anî nasyonekan tê naga û agay lew hêze mezine niye ke le dewam kirdinî nasyona heye, û tuwanay çûne naw yekî nasyonekan be şitêkî rast ezanê hetawekû le pêş zal' bûnî soşyalizima be maweyekî dirêj wata le dewirî rijîmî borcuwazê dimokiratkana, û be Fîzêkewe be (kirdewey)el'manekana hel'eda katêk ke xel'qî çikya (Bohîmya) yan qût da paşan be şêweyekî zor sexîfane pêy waye ke çikekan bûne Cermen, û çikekan paşerojyan niye wek (Nasyon).

Bêcge leweş lem pîrse wergîrawewe wa der êkewê ke min le wutarekema mebestim le dewirî zal'bûnî soşyalîzim ne bûwe le sinûrêkî Cihanîda, bel'kû mebestim le

dewri zal' bûnî soşyalizime le taqe wul'atêkda û hici tir. Lem şuwêneda danim piya nawe, (û êsteş danî piya enê mewe) ke dewirî zal' bûnî soşyalizim le taqe wul'atêkda, zurûfi pêwist amade nakat bo çûne naw yekî nasyonekan û zimane niştimanêkan-yan, û em dewire, be pêçewanewe, nawçeyekî minasib amade ekat bo jiyanewe û geşe kirdinî ew nasyonaney kewa le rabûrdûda çewsawey destî Împiryalizimî Qeyserîyewe, û îmr'o şorişî sovyatî rizgarî kirdûn le çing zordarî niştimanî.

Duwayî, lem bende wergîrawewe der ekewê ke êwe serinci ew ciyawaziye gewireyetan ne dawe ke le beynî dû dewirî mêjûyî ciyawaza hen, û be pêy ewe le meşzay wutarekey Sitalin ne geyîştûn, û encamî ew hemûweş eweye herdûktan le naw hel'e taybetiyekani xotana rêgetan wan kirdûwe.

Ba bêyine ser basekanî Lînin le barey le naw çûn û çûne nawyekî nasyonekanewe paş zal' bûnî soşyalîzim le sinûrêkî cîhanîda

A eweş yekêke le basekanî Lînin ke le wutarêkî Lîninewe wergîrawe be nawî (şorişî soşyalîzim û heqî Nasyonekan le bir'yarî çarenûsa). kewa le sal'î (1916) da bil'aw kirayewe, û nazarê sebarete be çî le namekantana be şeweyekî tewaw wertan ne girtûwe :

«Amancî soşyalîzim her tenha nehêştinî let let bûnî mirovayetî niye bo çend dewletêk û le naw birdinî hemû le yek dûriyek niye le beyinî nasyonekana, û le yek nîzik kirdinewey nasyonkannîye, bel'kû çûne naw yekîşyane... û wek çon mirovayetî natuwanê biçête dewirî le naw birdinî çînekanewe cige paş maweyekî întîqalî ne bê ke dîktatorêtiy zor lê kiraw eybir'ê, awaş

mirovayelî natuwanê bigate çûne naw yeki nasyonekan, ew çûne naw yekey kewa bûnî bo nîye cige paş maweyekî întiqalî nebê le rizgar bûnî tewawî hemû nasyone zor lê kirawekan, wata serbestî ciyabûneweyan». « Temaşay k. 1 , la. 40 bike » .

A ameş basêki tiri Lînine ke ewîştan be tewawî wer negirtûwe.

Madam Ciyawazîye niştimanêkan û ew ciyawazîyaney kewa nasyonekan le yektir hel'awêrê le beyinî gelan û wul'atanda heye - û em ciyawazîyane emênin hetawekû hatine dî diktatoreti pirolîtarya le sinûrêki cîhanîda bo maweyekî dirêj û zor dirêj - diyare ewey ke yekêti teknîki Înternasyonalist gerekêti bo bizûtinewey komonîstaney kirêkaran le gişt wul'atanda ne hêştinî heme renga ciyawazîye niştimanêkan û le naw birdinyan nîye « ke eweş le

barî êstemana wek zinde xew waye». Bel'kû telbîqî sereta binçîneyekanî komonîzime «wata desel'atî sovyatî û diktatorêfî pîrolîtaryay» be şêweyek ke bitwanrê, le zurûfêkî diyarî kirawa, em serelayane be corêki rast bigor'rên, û wayan lê bikirê ke le gel' ciyawaziye niştîmanêkan û ciyawaziye niştîmanêkanî dewl'etêki xoyî biguncê, paşan telbîq bikirê». «Temaşay k. 25, la, 227 bike».

pêwîste dest rabikêşîn bo ewey ke em bende le namilkekey Lîninewe wergîrawe ke nawî «nexoşî (çep'r'ewî) minal'aneye le komonîzîma». ke le sal'î 1920 da bil'aw kirawetewe, wata **paş** zal' bûnî şorişî soşyalîzîm le taqe wul'atêkda, û **paş** zal' bûnî soşyalîzîm le wul'atekemana.

Lem bende wergîrawanewe der ekewê ke Lînin rêy le naw çûnî ciyawaziye niş-

timanêkan û çûne naw yekî nasyonekan na bestê be dewirî zal' bûnî soşyalizimewe le taqe yek wul'ata, Bel'kû tenha ey bestê be dewirî **paş** hatine dî diktatorêti pirolitariyewe le sinûrêki cihanîda, wate ey bestê be dewirî zal' bûnî soşyalîzimewe le gişt wul'atanda, katê ke binçinekanî abûrî û soşyalistî cihanî da enrê.

Herweha lem bende wergîrawanewe der ekewê ke Lînin hewil'dani ewaney ke cayanewê rêgey le naw çûnî ciyawaziye niştimanêkan bi bestin be dewirî zal' bûnî soşyalizimewe le taqe wul'atêkda, wata le wûl'atekemana, be zinde xew edate qel'em.

Bêcge leweş, lem bende wergîrawanewe wa der ekewê ke Sitalîn be tewawî le ser heq bûwe katêk le wutarekeya ke le danîşgay komonîzimî zeh'metkêşanî rojhel'at dawye û tuwanay le naw çûnî ciyawaziye

niştimanêkan û zimane niştimanêkanî be rast ne zaniwe le dewirî zal' bûnî soşyalizima le taçe wul'atêkda, wata le wul'ate kemana. Bel'am êwe be carê le ser na heq bûn ke layengîrî şitêktan kirdûwek legel basekey Sitalîna dû berey nakokin.

Duwayî lem wergîrawanewe der ekewê ke êwe be têkel' kirdinî dû dêwirî ci awaz bo zal' bûnî soşyalizim, le Lînin ne ge îştîlî û pêr'ewî Lînin tan gêr' kirdûwe le barey mesely niştimanîyewe, encamî emeş eweye ke bê ewey desel'atitan be ser xotana bi bê, be rêgeyekda kewtûncte rê ke hîç mafi be Lîninîzimewe nîye.

Şitêki rast nîye kewa bizanrê nehêştinî Çiyawaziyê niştimanêkan û le naw çûnî zimane niştimanêkan rastewxo pêk dên paş rûxanî Împiryalizimî cîhanî û be çaw tirûkandinêk û le le rêgey ew şitewe ke etwanrî pêy biwitrê der kirdinî merasîm le serewe.

Hiç şitêk niye lem bel'aye quristir bê. Çün-
ke hewil 'dan do tuwandinewey nasyon le
rêgey der kirdinî merasîmewe le serewe û le
rêgey zor lê kirdinewe manay waye piyaw
ebê be bûkeşûşeyek be best împiryalizim-
ewe û manay ser negirtinî meseley rizgar-
bûnî nasyonekane, û zinde de çal' kirdinî
meseley rêkxistinî herewez û birayeti bey-
inî nasyonekane. em çeşine'siyasetane ha-
wlay siyasetî tuwandinewey nasyonekane.
Bê guman herdûktan ezan n ke siya seti tu-
wandinewe be carêk konkiriti markisîzi-
mî Lîninîzim êpî ekatewe. çünke siyasetêkî
dujminaneye legel' gel û xuwênexuwêy şo-
rişe, bew pêyey ke siyasetêkî kuşindeye.
Bêcige le weş,şitêkî Aşkiraye, ke nasyone-
kan û zimane nîştimanêkanyan hel'dawêr-
ên be xo ragirtinî be enbaze û hêzî meziny-
an le derengar kirdinî siyasetî tuwanewe-
da. Turkekan şeyday siyasetî tuwandine-
wen, û pistirinî ewanen ke em siyaseteyan be
kar hênawe, ewe bû nasyone. Bel'qanêkan-
yan azarda û le pelûpayan xistin, bel'am le

wuzeyana ne bû qir'yanken, nek her تنها eweş bel'kû na çar hûn be mil keç kirdim û Rûs piristekan leRûsyay qeyserida û Cermen periste Birûsie El'emanekan kewa çepyan ne bû le turke millet tuwênerewekan, he 'yan kutaye ser nasyonî Pol'oni û le sed sal'ziy-tir eşkenceyan dan, herweha Êranî û Tur-ke millet tunerewekan mawey sedan sal' hel'yan kutaye ser geli Ermenî û Corcî û azaryan dan û hewil'yan da bo qir'kirdin-yan, le gel' eweşa neyan tuwanî em gelane le naw berin, nek her تنها eweş, bel'kû be pêçewanewe naçar bûn be milkeç kirdin.

Pêwiste hemû em şitane bigirîne ber çaw hetawekû be şeweyekî rast eqîne rêgey rûdawe çawer'wan kirawekan lèk bideyne-we le barî serincî gor'anî nasyonewe, ras-tewxo paş rûxanî împiryalizimî Cihanî.

Hel'eye wa bizanin ke yekemîn piley dewirî diktatorêti cihanî pirolitarya ebête, seretay le nawçûnî nasyonekan û zimane niştîmanêkan, seretay durust kirdinî taqe zimanêkî giştî. Be pêçewanewe, yekemîn

pile ke be carêk zordari niştimanî tiya le naw ebirê, ebête piley neşûnimay nasyone çewsawekanî peşû û zimane niştimanêkanyan û geşe kirdinyan, û ebête piley çunyekî le beyinî nasyonekana, û piley rişekêş kirdinî kembawir'î beyinî nasyonekan, û piley damezirandin pitew kirdinî peywendîye Înternasyonalistekan le beyinî nasyonekana.

Tenha le piley dûwemî dewirî diktatorêti cihanî pir'olitarîda, û be qed ewendey ke tape abûriyekî soşyalistî cihanî peyda ebê, û cêyabûri sermayedarî cihanî egirêtewe, tenha lem pileyeda şitêk der ekewê le zimani gişti eçê, çunke tenha lem pileyeda nasyonekan hest be pêwistî bûnî tape zimaneî Înternasyonalistî muşterek eken le pal' zimane niştimanî xoyana, bo asan kirdinî amşo kirdin û rayî kirdinî herewêzi

abûri û xuwêndewari û siyasî. Bem core
lem pileyeda zimanê kî Înternasyonalîstî
giştî ebê şan be şanî zimane niştimanêkan.
Eşê ke le seretaea taqe nawçeyekî abûri
cihanî giştî da ne mezirê bo hemû nasyone-
kan legel' zimanêki giştî, bel'kû çend naw-
çeyekî abûri kîşwerî da bimezirê bo çend
tîreyek nasyoni serbexo, legel' zimanêki
serbexo bo her tîreyek lew nasyonane, ten-
ha le encamî eweda em nawçane yek egirin
le taqe nawçeyekî giştî Cihanîda bo abûri
soşyalîstî legel' taqe zimanêki giştî bo he-
mû nasyonekan.

we le piley dûwemî dewirî diktatorêti
cihanî pirolîtarîda, katê ke rijimî abûri soş-
yalîstî cihanî binbest ebê be radeyekî kafi,
û soşyblîzim eçête giyanî gelanewe û katêk
gelan be şêweyekî piraktîkî îqnai ebin be
çakey zimane giştêke le çaw zimane niştî-

manêkane ew demê ciyawazi niştimaniû zimanekan dest be neman eken, û zimanêki cihanî giştî bo hemwan cêgey ewane egirê.

Ewe be birûbawir'î min wêneyeki teqribî bû bo paşe rojî nasyonekan, wêney gor'anî nasyonekan le rêgey çûne naw yekyanewe le paşe roja.

4. Siyasetî partî⁽¹⁾ le meseley iştîmanîda

Yekêk le hel'ekantan eweye k êwe wa er'îwanine meseley niştimani nek wek beşêk le meseley giştî le barey gor'anî kome-l'ayeti û siyasi komel'ewe, ke her hem mesele giştîyewe bestirawe, bel'kû wek şitêki serbexoy berdewam ke be dirêjayî mêjî ne le rewîştîya egor'ê û ne le suruştîya egor'ê gor'anêki binçineyî. le her ewe eweyke markisistêk ey binê êwe nay binin, wala

---

(1) Mebestî le partî komonistî yekêfî Sovyate.

nazanin ke meseley niştimani heta ser suruştêki tenhay niye, bel'kû suruştî bizûtînewey niştimani egor'ê û pêsipêrrawêkani wek xoy namênê be pêy ciyawazî pilekani gor'anî şoriş.

Ewey be şêweyekî mentîqyane ewe lêk edalewe ew waqîye pir' le daxeye, waqîyi ewey ke êwe bem asaniye çend dewirêki le yek neçû le dewirekani gor'anî şoriş têkel' yek eken û eyan xene beramber yek, hesti pê naken ke gor'anî suruşt û pêsipêrrawî şoriş le pile ciyawazekani gor'ana ebête hoy çend gor'anêki pêwist le suruşt û pêsipêrrawî meseley niştimani, û pê be pêy ewe siyasetî partiş egor'ê le meseley niştimanîda û le encamda siyasetî partî le meseley niştimanîda, ew siyasetey ke bestirawe be taqe dewirêk le dewirekani gor'anî şorişewe, na tuwanrê be topizî lem dewire ciya biki-

rêlewe û he her zor biguwêzirêlewe bo dewirêki tir.

Markisîste Rûsekan be wuçan eger'ancwe ser em serelaye, seretay ewey ke meseley niştimanî beşêke le meseley gişli le barey gor'anî şorişewe, û meseley niştimanî le hemû core pilekani şorişa pêsipêrrawî ciya ciyay xoy heye legel' suruşti şorişa rêk ekewî le hemû demêki mejûyî nasirawda, û pê be pêy ewe siyaselî partiş egor'ê le meseley niştimanîda.

Le dewirî pêş şer'î cihanî yekema, katêk ke mêjû le Rûsyada pal'î be şorişi borcuwazî dimokiratiyewe na be ser şano lew pêyey ke pêsipêrrawî ew demeye, markisîte Rûsekan çar kirdinî meseley niştimanîyan best be çarenûsi inqilabî dimokiratiyewe le Rûsyada. Partêkeman rûxani qeyiserêti û rişekêş kirdinî paşmawey derebegi

û bil'aw kirdinewey dîmokrasi 'e wul'atekeda be şêweyekî tewaw, be baştirin çar daye qel'em bo meseley nîştimanî, ke bituwanrê bikirê le say sêberî sermaydarîda.

Ewe bû siyasetî partî lem dewireda.

Wulare be nawbangekanî Linîn le harey meseley nîştimanî ewe eger'ête we bo em dewire, lew wularane (çend serincêkî rexinegirane le barey meseley nîştimanî ewe). Linîn eme xuwarewey tiya el'ê: «.. Min be dil niyayî we el êm ke tenha taqe çarkirdinêk heye bo meseley nîştimanî, madem be wêneyekî giştî, tuwanî ewe. heye le dinyay sermaydarîda, û em çarkirdineş bil'aw kirdinewey dîmokirasî binc dakutrawe. û bo îspatkirdinî ewe Siwîsra ehênime pêşewe be wêne ».

(Temaşay k. 17 , la. 150 , bike).

Namîlkekey Sitalînîş ke nawî (Markisîzim û meseley nîştimanîye) her eger'ête we bo em dewire lewêda tiyatê ke :

«duwa rûxanî bizûtinewey nîştimanî nayete di cige legel' rûxanî borcuwazêti nebê. Herweha asa-

yiş be tewawî bin best na bê cige le dinyay soş-
 yalizîma ne bê. Bel'am eşê le say sêberî sermaye-
 darîda têkoşanî niştîmanî rapêç bikirê bo sinûrî
 nere kemî û le binçînewe hel' bikendirê, û way lê
 bikirê here kemitirîn ziyan bigeyenê be pir'olftar-
 ya . Bam Siwîsra û Emerîka bikeyin be nimûney
 em wêneye. û eweş êbê dimokiraşî le wul'atekeda
 bilaw bikirêtewe û tuwanayekî ewto bidirê be
 nasyonekan ke be serbestî bigor'ên».

Le piley dûwemîşa wata le dewirî şer'î cihanî
 yekema katê cengî dûr û dirêjî beyinî herdu bere
 rêkkewtûwekey Împiryalîstekan wuzey le Împir-
 yolîzîmî cihanî bir î, û katêk tengûçel'emey rijîmî
 sermayedarî geyişte pope, û katêk wul'ate dagîr-
 kirawekan û begel' kewtûwekan hestane ser piyan
 bo bizûtinewey rizigarî xuwazane tenîşt çînî kirê-
 karewe le (wul'ate xawen musteimerékana), û
 katêk meseley niştîmanî geşey kirid û bû be mese-
 leyekî niştîmanî û meselay musteimerat, û katêk
 berey yek girtûy çînî.kirêkar le wul'ate semayeda-
 re pêşkewtûwekan û gele çewsawekanî wul'ate

musteimerekanî wul'ate îstîmar kirawekan û begel' kewtûwekan destî kird bewey bibête hêzêkî rasteqîne, û le encamda, katêk meseley şorişî soşyalistî bû be meseleyekî demûdest, ew kate le tuwanay markîsîste Rûsekana nema ke be siyasetî dewirî pêşû razî bin, û be pêwîstyan zanî be çarkirdinî meseley niştîmanî û meseley musteimerekan bibestin be çarenûsî inqîlabî soşyalistewe.

Partî pêy wabû ke çaktirîn çar kirdin bo meseley niştîmanî û meseley musteimerekan le zurûfî ew h'eleda rûxanî desel'atî sermaye û cêgîr kirdinî dîktatorêtî pirolîtarya, û der kirdinî leşkirekanî impiiryalîste le sinûrî wul'ate musteimerekan û begel' kewtûwekane û dan piyanane be heqî ciyabûnewey em wul'ataneda û demeziran dîndewl'etî niştîmanîye boyan, û rişekêş

kirdinî dujminayeti nişlimanî û nexmey regezperisti û behêz kirdinî peywendî internasyonaliste le beyinî gelîna, û rêkxistinî abûriyeki nişlimanî yekgirtûy muştereke û dameyirandinî hereweziyeki birayaneye le beyinî gelana le ser em binçineye. ewe bû siyasetî parti lem dewireda.

Em dewireş hêştî her dîr bû le mawekewe, çunke a ew demê destî pêkirdî bû, bel'am hiç gumanî liya ne bû kewa lewela goy huner ebalewe.

Meseley dewirî êstey gor'anî şoriş le wul'atekemana legel' siyasetî îmr'oy parti ehmiyetêki taybetî pê edirê.

Ebê destêk ra bikêşirê bo ewey ke wul'atekeman êste derî xistûwe ke taqe wul'atêki amadeye bo rûxanî sermayedarî, û her be rastiş sermayedarî rûxandûwe û diktorêti pirolitaryay cêgir kirdûwe.

Û le encamda kelêneke hêştâ gewireye ber lewey diktatorêti pirolitarya le **sinûrêkî Cîhanîda** bête di, be wateyeki tir ber lewey soşyalîzim le **gişt wul'atanda** zal' bibê.

Herweha ebê dest rabikêşin bo ewey ke ême, be le naw birdinî desel'atî borcuwazi ke le demêkewe le hel'sûkewiti konî dîmokratyaney xoy çole derewe, pê sipêrrawî (Bil'aw kirdinewey dîmokirasî tewaw le wil'atekema) çar kird û rijimî zordarî niştimanîman le naw bird û çun yekî beyinî nasyonekanman hênaye di le wul'atekema.

Wak derkewtûwe diyare, em çarkirdinane çaktirin hon bo rişekêş kirdinî neşmey regezperisti û qineberayeti niştimanî, û cêgir kirdinî bawer' le beyinî gelana.

Duwayî ebê destêk ra bikêşin bo ewey ke le naw birdinî zordarî niştimanî bû be hoy

jiyanewey nîşlimanî ew nasyonancy kewa le raburdûda zor lê kiraw bûn le wul'atekema, û bû be hoy behêz kirdinî peywendî hawr'êyeti înternasyonalistî le beyinî gelanî wul'atekema û rêkxistinî herewezî le beyinyana le barî damezirandinî soşyalîzimewe.

Pêswîste basêki ewe bikeyin ke em nasyonane rastewebûwane wek ew nasyone borcuwazîye konane ne mawnetewe ke borcuwazêlî pêşr'ewî ekirdin, bel'kû hemû nasyonî soşyalistî tazen le ser darûperdûy nasyone konekanewe hel'qul'îwin û partî komel'anî xel'qî înternasyonalistî zeh'metkêş pêr'ewîyan eka.

Sebaret be we partî way be pêwîst zanî ke destî yarmeyetî dirêj bika bo ew nasyonaney ke le wul'atekema jiyawnetewe ta be hemû hêyêkiyanewe bikewine ser pê,

û kul'tûr'i niştimanîyan bikewête û û bigor'ê, le ber ewe qutabixana û şano û gelê nawiçey kul'tûr'i tir zor eka bo ewey zimanî zigmakî liya bil'aw bêlewe, paşan dezga partêkan û neqabêkan û herewezêkan û dezga dewl'etêkan û organe abûrêkan eka be hi gel be wey endamekanî le rol'ey ew nasyone da enê, paşan hemû mileke niştimanêkan û partêkan û sovyatêkan exate jêr destî xoyewe, û lişaw exate demî ewanewe ke he wil' eden, serer'ay hemî jimarçyan, bo tegeredan lem siyasetey partîda.

Emeş manay weye ke partî êste û leme duwaş piştgîrî gor'an û geşe kirdinî kul'tûr'i niştimanî gelanî wul'atekeman eka, û meseley cêgîr bûnî nasyone soşyalîste tazekanman han eda, û bergîrî kirdin bo em meseleye û parastinî le hemû çeşine dujminêkî «Lînin» exate estoy xoy.

Le namekantana wa der ekewê ê we bem siyasetey partêkeman razî na bin, yekemîn hoy eweş eweye êwe nasyone soşyaliste tazekan legel' nasyone borcuwazê korêkan têkel' eken û tê nageyiştin ke kul'tûr'e nîştimanêkanî nasyone sovyaliye tazekan be xoyan û nawerokyanewe kul'tûr'ê soşyalistîn. Û dûwemîn, boy eweş, eweye êwe le meselekanî Lîninîma be tundiwe simkol' ekenbim bexşin le bekarbênanî em wate naşirîneda - û be şêweyekî zor xiraf le meseley niştimanî hal'i bûn.

Êwe Serincêk biden bam bo em mesele sûkel'eyey xuwarewe bê ; hemûman bas le pêwistî şorişî kultûr'i ekeyin le wul'atekema- ana, ca eger le mewqifêkî tun û tol'a westayin beramber bem meseleye, û nextêk zîmanî xoman le çenebazî girtewe, ew h'ele ebê yekemîn hengaw binêyin hem rêgeye-

da, wata ber le hemû şitêk ebê xuwêndewarî ser-
 etayî be zor bisepênîn be ser hemû hawnîştima-
 nekanî wul'atekemana be ewey ciyawazî netewa-
 yetî tiya bê, paşan xuwêndewarî nawendî. Aşkîra-
 ye be bê ewe hiç gor'anêkî kul'tûrî le wul'ateke-
 mana rû nada. Îtir way le çise kirdin ehênim le
 barey şorişî kul'tûrîyewe. Paşan be bê ewe biç
 raperinêkî rasteqîney pişesazî û kiştûkalîman la
 der nakewê herweha wul'atekesman bergirîyekî
 ewtoy nabê piştî pê bibestirê.

Bel'am çon etuwanrê ewê pêk bihênrê eger
 hatû nîsbetî sedaney ne xuwêndewarekanî wul'a-
 tekeman xiraye her çaw ke hêştta her zor gewire-
 ye, û le heeêk nasvonekanî wul'atekemana egate
 80 - 90 le seda.

Le ber ewe ebê wul'ateke be tor'êkî çir' da bi-
 poşîn le qutabxane û her be zimanî ew şuwênane
 û mamostay way bo amade keyin ke şarezay zim-
 anî ew şuwênane bin .

Le ber ewe p'wîste hemû cîhaze îdarêkan bi-
 kirên he hî gel her le partî û neqabîyewe beta
 egate cîhazekanî dewl'et û dezga abûrêkan bewey

ke hemû endamekanî le rol'ey ew nasyone da binrên.

Bo eweş ebê rojname û şano û sînema û dezgay kul'tûrî tir bil'aw bikirêtewe be zimanî dayik û bawik.

Eger epirsin, boçî be zimanî dayik û bawik ? çunke be milwên le komel'anî gel etwanin serkewlinêkî zor bihênine dest le rûy gor'anî kul'tûrî û siyasî û abûrîda tenha be zimanî bawik û dayik, wata be zimanî nîştimanî.

Paş hemû ewanev wutran pê m wave ke hest kirdin bem base be giranî ne mawetewe ewiş eweye I înînistekan, diyare eger wîstiyân be I înînistî bi mêninewe, na bê le meselev nî timanîda rêy siyasetêkî tir bigirin cigee ew siyasete ne bê ke êste le wul'atekemana pêr'ewî ekirê .

Ey wa nîve ?

Kewate bam kotayî be baseke bihênîn Min lam waye weramî hemû pîrsvarekartan û xeyal'ekantanîm dayewe. 18 Mart 1929

**Îtir sil'awî komonîstanem
pêşkes ekem**

Y. Sitalîn

